

ikke skulde forholde sig med den og med Circulæret af 1868 saaledes, som her angivet. Det har som en Folge deraf, som tidligere udtalt, unegtelig forbauset mig meget, at det nævnte „uflyldige“ Circulære, som jeg fremdeles anser det for at være, har vaakt saa megen Opmærksomhed, og saa megen Overraskelse i det Mindste hos Enkelte, som det synes har været Tilfældet.

Idet jeg nu specielt vender mig til den høitærede Indenrigsminister, maa jeg først takke ham for den særlige Opmærksomhed, som han har skjænket ikke blot mine Foredrag, men ogsaa enkelte vilkaarlige Bevægelser af mig, medens han selv havde Ordet. En svag Rysten paa Hovedet af mig foranledigede saaledes den ærede Minister til i Anledning af denne Hovedrysten at gjentage sin Paastand om, at Bondejorden efter den tidligere Lovgivning skal bruges særlig til Landalmuens Underhold, eller rettere — den ærede Ministers Foredrag foreligger ikke trykt endnu, saa at jeg ikke kan gjengive selve Ordene — den gamle velbekjendte Paastand om, at Bondejordens Bestemmelse er den, særlig at tjene til Bondestandens Underhold. Seg rystede paa Hovedet — det kan jeg ikke fragaa —, fordi det forekom mig, at denne Paastand er og altid har været falsk, og det forekommer mig, at Grunden til denne min Opfattelse ligger saa nær for. Naar man nemlig har ikke alene ældre Lovbestemmelser, i Genhold til hvilke endog Herremænd kunde sætte sig ned og drive Bondejord, men tillige flere Lovbestemmelser, der ganske særlig opfordre Folk fra Byerne, der ikke høre til Bondestanden, til at drage ud paa Landet for at forbedre Jordbruget, for at give et godt Exempel for Bondestanden osv. osv., saa synes det mig at være en mærkværdig Paastand, at Bondejordens Bestemmelse skulde være den at tjene til Landalmuens og Bondestandens Underhold. — En anden vilkaarlig Bevægelse af mig, som foranledigede den ærede Minister til at fremsætte en Bemærkning, var den, som jeg ikke kunde afholde mig fra at gjøre, da den ærede Minister havde udtalt, at det af mig saa ofte fremhævede, det vil sige som nyt og hidtil i Lovgivningen ube-

kjendt fremhævede Ord „Fæstejord“ dog ikke var saa ganske ukjendt i denne, idet det fandtes i Loven af 21de Marts 1864. Den Bevægelse, som jeg da gjorde paa min Plads, blev misforstaaet af den ærede Minister, som om jeg var „gnaven“ over at høre en saa vigtig Indvending imod, hvad jeg tidligere havde sagt. Men det var ingenlunde min Mening. Min Mening var kun den, at, om end det nævnte Udtryk stod i Loven af 21de Marts 1864, saa kunde jeg, da denne Lov kun handler om Superficiærgods, altsaa om et ganske exceptionelt Forhold, dog ikke Andet end beklage, at den ærede Minister vilde bruge det som et Argument imod den generelle Bemærkning, som jeg havde gjort. Min Bevægelse var saaledes ingenlunde et Udtryk af Gnavenhed; den var, som sagt, kun et Udtryk af Beklagelse over, at den ærede Minister vilde hente et Argument som det anførte fra en saa særlig Lov som den nævnte og bruge det imod min ganske generelle Bemærkning. — Jeg indrømmer, at den ærede Minister, da han sidst havde Ordet, fremkom med en reel Indvending mod Mindretallets Endringsforslag, nemlig den, at de i dets § 3 nævnte Landvæsenkommis-sioner vilde i mange Tilfælde blive for kostbare for de Bedkommende. Men jeg haaber imidlertid, at de ærede Medlemmer, der ellers maatte være tilbøjelige til at følge Mindretallet i Modsetning til Flertallet, ikke deraf vilde lade sig affrække fra at stemme for Mindretallets Forslag. Thi det er dog ganske klart, at, hvilken Bægt man end vil tillægge det, om en Mand, som søger en Bevilling, kommer til at afholde en Udgift for at erhverve den, saa vil denne Bæstfælgighed ved Mindretallets Endringsforslag i alt Fald overmaade let kunne fjernes. Det vil jo f. Ex. kunne ske blot ved at indskyde Ordene: „fornødent gjøres“ foran „ved Landvæsen-kommis-sions Skjon“. Saa er det nemlig ikke udtalt som Regel, at der skal en Landvæsenkommis-sions Skjon til for at godtgjøre, at der bliver en Gaard, tilstrækkelig til en Familtes Underhold, tilbage. Man kan jo tænke sig, at det kan godtgjøres paa mange andre Maader end ved Landvæsenkommis-sioner, at, hvad der bliver tilbage, er et selvstæn-